
Dret del treball i de la Seguretat Social

PID_00258821

Manuel Ramón Alarcón Caracuel
Eva Garrido Pérez
Julia López López
Vicente Antonio Martínez Abascal
Agnès Pardell Veà
Francisco Pérez Amorós
Eduardo Rojo Torrecilla

**Manuel Ramón Alarcón
Caracuel**

Magistrat del Tribunal Suprem.
Catedràtic de Dret del Treball i de
la Seguretat Social.

Eva Garrido Pérez

Catedràtica de Dret del Treball i
de la Seguretat Social a la Univer-
sitat de Cadis.

Julia López López

Catedràtica de Dret del Treball i
de la Seguretat Social a la Univer-
sitat Pompeu Fabra de Barcelona.

**Vicente Antonio Martínez
Abascal**

Catedràtic de Dret del Treball i de
la Seguretat Social a la Universitat
Rovira i Virgili de Tarragona.

Agnès Pardell Veà

Catedràtica de Dret del Treball i
de la Seguretat Social a la Univer-
sitat de Lleida.

Francisco Pérez Amorós

Catedràtic de Dret del Treball i de
la Seguretat Social a la Universitat
Autònoma de Barcelona.

Eduardo Rojo Torrecilla

Catedràtic de Dret del Treball i de
la Seguretat Social a la Universitat
Autònoma de Barcelona.

La revisió d'aquest recurs d'aprenentatge UOC ha estat coordinada
pel professor: Ignasi Beltran de Heredia Ruiz (2019)

Quarta edició: febrer 2019

© Manuel Ramón Alarcón Caracuel, Eva Garrido Pérez, Julia López López, Vicente Antonio Martínez
Abascal, Agnès Pardell Veà, Francisco Pérez Amorós, Eduardo Rojo Torrecilla

Tots els drets reservats

© d'aquesta edició, FUOC, 2019

Av. Tibidabo, 39-43, 08035 Barcelona

Disseny: Manel Andreu

Realització editorial: Oberta UOC Publishing, SL

Dipòsit legal: B-3.751-2019

*Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i la coberta, no pot ser copiada,
reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com
químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització
prèvia per escrit dels titulars del copyright.*

Introducció

En aquesta assignatura s'aborden dues matèries diferents però molt relacionades entre si:

- 1) el dret del treball (anomenat també *dret laboral*)
- 2) el dret de la Seguretat Social.

El **dret del treball** sorgeix com a disciplina autònoma entorn d'una figura clau –el **contracte de treball**– i un fenomen de singular importància i originalitat –les **relacions col·lectives de treball**–, el tractament jurídic del qual dóna lloc a les dues parts més importants d'aquesta disciplina:

- 1) el **dret individual del treball**;
- 2) **dret col·lectiu del treball** (anomenat també *dret sindical*).

Les relacions jurídiques entre empresaris i treballadors es van formalitzar durant la primera època del capitalisme –tot el segle XIX i primer terç del XX– mitjançant el contracte d'arrendament de serveis. Però el tractament d'aquesta figura contractual en els codis civils europeus era clarament inadequat per a donar resposta als múltiples problemes que plantejava una relació social basada en la supremacia de l'empresari i en la dependència correlativa del treballador. Aquest fet motiva l'aparició d'una nova figura contractual –el contracte de treball– que pren com a punt de partida aquesta desigualtat social i la mira de compensar jurídicament. I és entorn d'aquesta idea de la compensació –que es traduirà en el principi anomenat *pro operario*– que es construirà un sector de l'ordenament autònom i la seva disciplina científica corresponent, el dret del treball.

Ara bé, la preocupació per fer front a aquesta situació de desavantatge social dels treballadors per compte d'altri no és, ni de bon tros, exclusiva del legislador, sinó que, al contrari, són els mateixos treballadors els qui primer es van preocupar d'intentar superar aquesta situació recorrent a un principi molt simple: "la unió fa la força". Aquesta unió implicava superar el marc de la contractació individual de les condicions laborals –en què l'avantatge empresarial és evident– imposant la contractació col·lectiva: tots els treballadors d'una empresa o fins i tot d'un sector productiu (indústria siderometal·lúrgica, mineria, hoteleria, construcció, etc.) representats pels seus delegats, comitès o sindicats –fórmules organitzatives que sorgeixen gradualment– plantegen a l'uníson les seves reivindicacions als empresaris i, a més, les reforcen amb accions també col·lectives, bàsicament la vaga.

Els poders públics, inicialment, van ser refractaris a admetre la legalitat d'aquests fenòmens col·lectius, als quals van donar un tractament jurídic repressiu (fins i tot per via del Codi penal). Però, posteriorment, la llibertat sindical, la contractació col·lectiva i la vaga van adquirir consideració plena, primer legal i més endavant constitucional. D'aquesta manera, els convenis col·lectius es van convertir, juntament amb les normes estatals, en l'altre gran puntal del dret del treball des del punt de vista de la regulació de les condicions de treball. Però, juntament amb això, hi ha una important normativa legal reguladora d'aquests fenòmens col·lectius (el dret estatal els reconeix, però, al mateix temps, els sotmet a una certa disciplina) que també forma part essencial del dret del treball.

Finalment, l'Estat no es limita a la regulació normativa de les relacions laborals, sinó que s'ocupa igualment de la seva efectivitat per mitjà de dos instruments que també formen part del dret al treball, i que són els següents:

1) l'**Administració laboral**, en el si de la qual s'emmarca la Inspecció de Treball i de la Seguretat Social;

2) la **Jurisdicció Social**, que té atribuïda la competència per a resoldre els conflictes individuals i col·lectius entre empresaris i treballadors d'acord amb unes normes processals específiques.

D'altra banda, la intervenció de l'Estat en les qüestions socials no s'ha limitat a la regulació de les relacions laborals pròpiament dites, sinó que s'ha estès també a la protecció del treballador quan aquest perd el lloc de treball a causa de determinades contingències: atur, invalidesa, jubilació, etc. Aquest fet va donar lloc a l'aparició de les anomenades *assegurances socials*, la normativa de les quals s'ha estudiat tradicionalment dins el dret del treball. Quan les assegurances socials evolucionen vers un sistema de protecció social més ampli, per tal com cobreix qualsevol persona i no tan sols els treballadors per compte d'altri, sorgeixen els sistemes de **Seguretat Social**, que, atès aquest origen històric, també s'estudien en aquesta disciplina.

Objectius

En acabar el curs, haureu de conèixer les institucions més importants del dret del treball i de la Seguretat Social, amb un nivell suficient per a permetre un estudi més profund per mitjà d'assignatures optatives o de tercer cicle. En concret, heu d'haver assolit els objectius següents:

1. Adquirir algunes nocions històriques fonamentals per a comprendre les raons de l'existència d'un sector propi de l'ordenament regulador d'aquesta realitat social que s'anomena *treball per compte d'altri*. Aquesta realitat social també es regula mitjançant una elaboració conceptual molt complexa que determina l'àmbit d'aplicació del dret laboral i amb la qual l'estudiant s'haurà de familiaritzar.
2. Dominar el joc del sistema de fonts en dret del treball, que té unes peculiaritats molt significatives si es considera que compta amb una font pròpia de la qual no disposen altres sectors de l'ordenament: els convenis col·lectius.
3. Quedar prou informat de la regulació legal –bàsicament mitjançant l'Estatut dels treballadors– de les condicions laborals mínimes de què han de gaudir tots els treballadors: salari, jornada de treball, etc., i també dels importants poders i facultats organitzatives de què disposa l'empresari.
4. Assimilar els principis característics del dret col·lectiu del treball i conèixer bé els textos reguladors més importants: la Llei orgànica de llibertat sindical, la regulació del dret de vaga i de conflictes col·lectius establerta pel Reial decret llei 17/1977, de 4 de març, i la jurisprudència constitucional sobre aquesta matèria, molt significativa.
5. Adquirir alguns coneixements molt generals sobre l'Administració Laboral, la Jurisdicció Social i la Seguretat Social.

Continguts

Mòdul didàctic 1

Antecedents històrics del dret del treball. El contracte de treball; objecte, causa i subjectes contractants

Julia López López

1. Introducció a la conformació actual del treball com a objecte del dret del treball
2. El contracte de treball: objecte i causa
3. Els subjectes del contracte de treball: noció de *treballador* i d'*empresari*
4. Definició del dret del treball

Mòdul didàctic 2

Les fonts del dret del treball

Julia López López

1. La classificació de les fonts de l'ordenament laboral
2. Les fonts d'origen extern: les normes de dret internacional i les normes de dret social comunitari
3. Les fonts d'origen intern
4. Els principis d'aplicació de les normes laborals

Mòdul didàctic 3

Definició i subjectes del contracte de treball

Francisco Pérez Amorós

1. Definició i notes essencials del contracte de treball
2. Funcions del contracte de treball
3. Forma del contracte de treball
4. Figures afins al contracte de treball
5. Subjectes del contracte de treball (I): el treballador
6. Subjectes del contracte de treball (II): l'empresari
7. Empresa i centres de treball
8. Identificació de l'empresari responsable: contractació i subcontractació d'obres i serveis

Mòdul didàctic 4

La relació laboral comuna i les seves especialitats. Les relacions especials de treball

Eduardo Rojo Torrecilla

1. Breu referència a la distinció entre relació laboral comuna i relació laboral especial
2. Les relacions laborals especials

Mòdul didàctic 5

Naixement i durada del contracte de treball

Vicente Antonio Martínez Abascal

1. Mercat de treball i política d'ocupació
2. Capacitat per a contractar
3. Durada del contracte de treball
4. El període de prova
5. La ineficàcia del contracte de treball

Mòdul didàctic 6

Contingut del contracte de treball

Vicente Antonio Martínez Abascal

1. Poders de l'empresari
2. Drets bàsics del treballador
3. La jornada de treball
4. El salari

Mòdul didàctic 7

Les vicissituds del contracte de treball

Agnès Pardell Veà

1. Les vicissituds del contracte de treball
2. La modificació del contracte de treball
3. La mobilitat funcional
4. La mobilitat geogràfica
5. La modificació substancial de les condicions de treball
6. La suspensió del contracte de treball

Mòdul didàctic 8

L'extinció del contracte de treball

Agnès Pardell Veà

1. L'extinció del contracte de treball
2. L'extinció del contracte per voluntat del treballador
3. L'extinció del contracte de treball per voluntat de l'empresari: els acomiadaments
4. L'extinció del contracte per causes econòmiques, tècniques, organitzatives, de producció i de força major: els acomiadaments col·lectius
5. L'extinció del contracte per causes objectives (article 52 de l'ET): acomiadaments individuals i plurals
6. L'acomiadament disciplinari (article 54 de l'ET)

Mòdul didàctic 9

Llibertat sindical. Representació dels treballadors en l'empresa

Francisco Pérez Amorós

1. Llibertat sindical. Configuració i ordenament jurídic
2. Llibertat sindical individual
3. Llibertat sindical col·lectiva. El sindicat
4. Tutela de la llibertat sindical
5. Les associacions empresarials
6. Participació i representació dels treballadors en l'empresa
7. Representació unitària: delegats de personal i comitè d'empresa
8. Representació sindical: seccions sindicals i delegats sindicals

9. El dret de reunió dels treballadors: l'assemblea

Mòdul didàctic 10

Règim general de les mesures de conflictes laborals

Eduardo Rojo Torrecilla

1. Qüestions prèvies: el conflicte laboral
2. El conflicte individual: concepte i mecanismes de solució
3. El conflicte col·lectiu: concepte i mecanismes de solució
4. El dret de vaga
5. El tancament patronal
6. Estudi de supòsits pràctics

Mòdul didàctic 11

L'Administració laboral

Eduardo Rojo Torrecilla

1. Consideracions generals
2. La relació Administració laboral, jurisdicció social i jurisdicció contenciosa administrativa
3. Administració general de l'Estat
4. Administració autonòmica

Mòdul didàctic 12

La jurisdicció social

Eva Garrido Pérez

1. Dret processal laboral
2. Principis inspiradors del procés laboral
3. Els òrgans jurisdiccionals de l'ordre social
4. Les parts processals
5. Règim de les actuacions processals
6. El procés ordinari
7. El procés monitori
8. Modalitats processals
9. Els mitjans d'impugnació
10. L'execució en el procés laboral

Mòdul didàctic 13

El sistema de Seguretat Social

Manuel Ramón Alarcón Caracuel

1. La Seguretat Social, puntal essencial de l'Estat del benestar
2. La formació històrica de la Seguretat Social a Europa i a Espanya
3. La Seguretat Social en la Constitució espanyola
4. Descripció breu del sistema espanyol de Seguretat Social

Bibliografia

Bibliografia bàsica

Albiol Montesinos, I.; Camps Ruiz, L.; López Gandía, J.; Sala Franco, T. *Derecho del trabajo. Tomos I y II* (última edició). València: Tirant lo Blanch.

Alonso Olea, M.; Casas Baamonde, M. E. *Derecho del trabajo* (última edició). Madrid: Civitas.

Cruz Villalón, J. *Compendio de Derecho del Trabajo* (última edició). Tecnos.

Martín Valverde, A.; Rodríguez-Sañudo Gutiérrez, F.; García Murcia, J. *Derecho del trabajo* (última edició). Madrid: Tecnos.

Montoya Melgar, A. *Derecho del trabajo* (última edició). Madrid: Tecnos.

Dret de la Seguretat Social

Alonso Olea, M.; Tortuero Plaza, J. L. *Instituciones de Seguridad Social* (última edició). Madrid: Civitas.

Blasco Lahoz, J. F.; López Gandía, J.; Momparler Carrasco, M. A. *Curso de Seguridad Social. Régimen general y prestaciones contributivas* (última edició) València: Tirant lo Blanch.

Villa Gil, L. E. de la (dir.) *Derecho de la Seguridad Social*. València: Tirant lo Blanch.

